

SCRIPTA

Numéro Scripta : 2012

Auteur(s) : Jean sans Terre, Mortain (comte)

Bénéficiaire(s) : Gautier de Coutances, Rouen (archevêque)

Genre d'acte : charte

Authenticité : non suspect

Datation : 1197, 16 octobre

Lieu d'émission : Rouen

Action juridique : confirmation

Langue du texte : latin

Analyse

Jean, comte de Mortain, confirme l'échange fait entre Richard Cœur de Lion, son frère, et l'archevêque de Rouen, des manoirs d'Andeli, contre celui de Louviers et autres biens.

Tableau de la tradition

Éditions principales

a. Bonnin Théodose, *Cartulaire de Louviers*, Évreux, Hérissé, 1870-1873, 6 vol., t. 1, n° LXXII, p. 105-107.

Texte établi d'après a

Johannes, comes Moritonii, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prioribus, comitibus, baronibus, justiciis, senescallis, vicecomitibus, prepositis, ministris et omnibus ballivis domini regis et suis, salutem.

Noverit universitas nostra me, assensu et voluntate karissimi domini et fratris mei Ricardi, Dei gratia, illustris Anglie regis, ducis Normannie, Aquitanie, comitis Andegavie, concessisse, et presenti carta confirmasse permutationem que facta est inter ecclesiam Rothomagensem et venerabilem patrem Valterum, Rothomagensem archiepiscopum, ex una parte, et predictum dominum meum regem, ex altera parte, de manerio de Andeli in hac forma.

Scilicet, quod idem archiepiscopus, de conscientia et voluntate domini pape Celestini tertii, et de assensu capituli Rothomagensis ecclesie et coepiscoporum suorum et cleri ejusdem archiepiscopatus, concessit et in perpetuum quietum clamavit domino regi et heredibus suis predictum manerium de Andeli, cum novo Castello de Rupe et cum foresta, et cum omnibus aliis pertinentiis et libertatibus suis, exceptis ecclesiis et prebendis et feodis militum, et excepto manerio de Fraxinis cum pertinentiis suis. Que omnia idem archiepiscopus ecclesie Rothomagensi, et sibi et successoribus suis retinuit, cum omnibus libertatibus et liberis consuetudinibus suis, et cum omni integritate sua in perpetuum. Ita quod tam milites quam clerici et omnes homines, tam de feodis militum quam de prebendis, sequentur molendina de Andeli, sicut consueverunt et debent, et moltura erit domini regis. Archiepiscopus autem et homines sui de Fraxinis molent ubi idem archiepiscopus volet, et si voluerint molere apud Andeli dabunt molturas suas sicut alii ibidem molentes.

In excambium autem predicti manerii de Andeli cum pertinentiis, concessit dominus rex et in perpetuum quietam clamavit ecclesie Rothomagensi et predicto archiepiscopo et successoribus suis omnia molendina que ipse habuit Rothomagi, quando hec permutatio facta fuit, integre cum omni sequela et moltura sua sine aliquo retinemento eorum que ad molendina pertinent vel ad molturam, et cum omnibus libertatibus et liberis consuetudinibus quas solent et debent habere. Nec alicui alii licebit molendinum facere ibidem ad detrimentum predictorum molendinorum, et debet archiepiscopus solvere elemosinas antiquitus statutas de eisdem molendinis.

Concessit etiam eis idem dominus rex villam de Dieppa, et villam de Boteilles cum omnibus pertinentiis et libertatibus et liberis consuetudinibus suis, exceptis elemosinis constitutis in manerio de Dieppa a domino rege et antecessoribus suis, quarum summa est trecente et septuaginta due libre Andegavensium, que debent solvi per manum predicti archiepiscopi et successorum suorum hiis quibus assignate sunt.

Concessit etiam eisdem manerium de Loviers, cum omnibus pertinentiis et libertatibus et liberis consuetudinibus suis, cum ministerio de Loviers, salvis ad opus ejus venatione sua et destructione foreste, ita tamen quod non sit in rewardo.

Concessit etiam eis totam forestam de Alihermont, cum feris et omnibus aliis pertinentiis et libertatibus suis sicut eam habuit.

Hec autem omnia in excambium predicti manerii de Andeli cum predictis pertinentiis data, habebunt ecclesia Rothomagensis et predictus archiepiscopus et successores sui in perpetuum, cum omnibus libertatibus et liberis consuetudinibus suis, sicut predictum est. Homines autem predicti archiepiscopi de prefato excambio habebunt omnes libertates et liberas consuetudines quas habuerunt homines de Andeli, dum manerium illud esset in manu ipsius archiepiscopi.

Hec et omnia que idem archiepiscopus in hoc excambio recepit, warrantizabit dominus rex et heredes sui ecclesie Rothomagensis et predicto archiepiscopo et successoribus suis in perpetuum contra omnes homines, ita quod si quis aliquod excambium est recepturus pro aliquo predictorum que memoratus archiepiscopus hic recepit, dominus rex et heredes sui facient illud excambium, et ecclesia Rothomagensis hec predicta in perpetuum pacifice possidebit.

Ipsa autem, quantum rex potest, excommunicavit et concessit quod incurrat indignationem omnipotentis Dei quicumque contra hoc factum venerit.

Ego autem Johannes, comes Moritonii, hec omnia, ut prescripta sunt, concedo et presenti carta mea confirmo. Et insuper excommunico et concedo quod incurrat maledictionem omnipotentis Dei, quicumque contra hoc factum venerit.

Testibus hiis : Huberto, Canthuariensi archiepiscopo ; Johanne Wigornensi ; Hugone Coventrensi ; Savarico Bathoniensi ; Henrico Baiocensi ; Guarino Ebroicensi ; Lisiardo Sagiensi ; Willelmo Lexoviensi ; Willelmo Constantiensi, episcopis ; Willelmo Abrincensi electo ; R. Sancte Trinitatis de Monte Rothomagi ; Reginaldo Sancti Wandregisili ; Victore Sancti Georgii ; Arturo Ulterioris Portus ; Osberto de Pratellis ; ..... de Augo ; ..... de Cornevilla, abbatibus ; Othone, comite Pictavensi ; Balduino, comite de Albamarla ; Radulfo, comite de Augo ; Willelmo Marescallo, comite de Striguil ; Willelmo filio Radulfi, senescallo Normannie ; Roberto de Thorneham, senescallo Andegavie ; Willelmo de Humez, constabulario Normannie ; Hugone Brun ; Gaufrido de Leziniam ; Willelmo de Rupibus ; Radulfo, camerario de Tancardi villa ; Willelmo Martel ; Radulfo Tesson ; Willelmo de Kehou ; Gaufrido de Sai ; Gilleberto filio Reinfredi ; Roberto de Harecort ; Willelmo de Stagno ; Roberto de Wanci ; Waltero de Ely et multis aliis.

Actum anno ab incarnatione Domini M° C° XC° VIJ°, XVJ° die octobris, anno regni domini regis octavo, apud Rothomagum.